

etab.ir

سرشناسه	اخوت، احمد رضا، ۱۳۲۷-
عنوان و نام پدیدآور	میبانی و مهارت‌های تفکر پرسشی بر اساس آیات قرآن و روایات اهل بیت ع
مشخصات نشر	احمد رضا اخوت، هانی چیت چیان
مشخصات ظاهری	قم: کتاب فردا، ۱۳۹۰.
فروست	۲۴۰ ص.: جدول، نمودار.
شابک	معارف قرآن و اهل بیت ع: ۱۱.
وضعیت فهرست نویسی	۹۷۸-۶۰۰-۹۲۳۲۶-۰-۴
یادداشت	فیبا
یادداشت	واژه‌نامه.
موضوع	غایه.
شناسه افزوده	پرسش‌گری - جنبه‌های مذهبی - اسلام
شناسه افزوده	چیت چیان، هانی، ۱۳۶۲-
رده‌بندی کنگره	دانشگاه تهران. مدرسه دانشجویی قرآن و عترت ع
رده‌بندی دیویی	۲۱۳۹ م ۲م الف/۴/۴ BP۲۵۴
شماره کتاب‌شناسی ملی	۲۹۷/۶۵۳
	۲۲۷۱۹۱۷

مبانی و مهارت‌های تفکر پرسشی
بر اساس آیات و روایات اهل بیت

www.ketab.ir

مبانی و مهارت‌های تفکر پرسشی بر اساس آیات و روایات اهل بیت

نویسندگان: احمد رضا اخوت / هانی جیت چیان

ناشر: کتاب فردا
مشخصات نشر: چاپ اول / بهار ۱۳۹۰
۱۰۰۰ نسخه

طراح جلد: علی ناصری
قیمت: ۴۸۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۳۲۶-۰-۴

© همه حقوق مادی و معنوی و هنری اثر: برای ناشر محفوظ است

مدرسه دانشجویی قرآن و عترت دانشگاه تهران
تهران، بلوار کشاورز، خیابان ۱۶ آذر پلاک ۲۵، طبقه ۲
www.QuranEtratSchool.ir
تلفن: ۸۸۹۶۸۳۰۹ و ۹۱۹۱۹۶۷۸۸

کتاب فردا
قم، خیابان معلم، میدان روح ا...، نبش کوچه ۱۷
تلفن: ۰۲۵۱۷۷۴۶۹۹۲
صندوق پستی: ۳۷۱۵۵-۸۱۳۷

تقدیم به...

ساحت امام رضا و آن نماز عید
نا تمام، که پرسشی بزرگ شد، برای
تفکر...

نماز عیدش را باز می گشت و هنوز
نخوانده بود که او را خواندند! و
خورشید، که امامت این جماعت
عدالت نجشیده، با او بود، غبار
غربت نشسته بر رویش، ویای برهنه
ترک خورده اش، و نماز نخوانده اش،
طلوعی دیگر شد.

از پهنه خراسان فطرت، تا مغرب
بی انتهای این دشت، آهوان همه بر
سر قرار آمده بودند، انبوه و فشرده،
همه چیز به ظاهر آماده! چیزی
نمانده بود، تا نماز اقامه شود!
لیکن مشکلی پیش آمد، امام این
جماعت، هنوز نخوانده بود که او را
خواندند!

و این چنین بود که «والشمس و
الضحی و القمر اذا تلهوا و النهار اذا
جلها و الیل اذا یغشاها و السماء و

ما بناها و الارض و ما طحها و نفس
و ما سواها»، دلالت معنادار و قسمی
موکد شد بر این ناکامی تلخ و این
معمای سخت، که چرا وقتی هنوز
نخوانده بود، «والشمس و ضحیها»،
او را خواندند؟ چرا نماز عیدش را
باز می گشت؟ و چرا غبار غربت بر
رویش نشست؟ و چرا یای برهنه اش
ترک خورد؟ و چون اینچنین «چرا»

رویی گرفت، راز رویش سبزه های
تازه این دشت، با غبار غربت
نشسته بر رویش، یکجا افشا شد؛
که سبزه ها رویش را از غبار روئی
خورشید الهام می گیرند و تا آهوان
این دشت نیز غبار روئی نکنند، در
اسارتند.

به فلاح نمی رسد این آهوی نفس،
وقتی که الهام نمی گیرد، از غبار
غربت نشسته بر روی ضامنش،
که تا ضامنش در ضمان اوست،
صیاد تعیین می کند که «والشمس
و ضحیها» خوانده شود، یا هنوز
ناخوانده و نا تمام، به حضورش
بخوانند!

به فلاح نمی رسد این نفس وقتی که
در غمی یا بد شقی ترین شقاوت های
برآمده تا ناسزا، نا امن ترین
مأمون ها، از انعکاس سستی اوست
که مجال یافته و مسلطند!

به فلاح نمی رسد این نفس تا زمانی
که نداند، محال است اجتماع

تقیضین، آن چنان که محال است،
حکومت مأمون و امان نافع خدا،
مجال ظالم و بریایی نماز؛ و محال
است پیوند خوش عاقبتی، با زنده به
گوری فطرت.
به فلاح نمی رسد این نفس، تا نفهمد
چرا خورشید، نماز عیدش را باز
می گشت و هنوز نخوانده بود، که او را
خواندند؟

	فصل دوم	مقدمه ۱۳/
	محورهای پرسش / ۴۳	فصل اول
۴۶	جایگاه نیاز در وجود انسان	پرسش چیست؟ ۱۷/
۴۸	مراحل برطرف شدن نیاز	۲۰ معنای پرسش در لغت
۵۴	محورهای پرسش	۲۱ پرسش در نطق و گفتگو
۵۵	پرسش با محور نیاز	۲۳ پرسش در ساحت وجودی انسان
۶۲	پرسش با محور تصور ابعاد مسئله	۲۳ انواع پرسش
۶۷	پرسش با محور اصلاح تعاریف یک مسئله	۲۵ پرسش های ادراکی
	پرسش با محور ارجاع مسئله به معیارها و کلیات؛	۲۷ سوال شونده در پرسش های ادراکی
۷۱	پرسش با محور معیار	۲۹ پرسش های القایی
۷۵	پرسش با محور علم نسبت به مسئله	۳۰ سوال شونده در پرسش های القایی
۷۸	پرسش با محور عزم و اراده	۳۱ انواع پرسش های القایی
۸۱	پرسش با محور حالات، صفات و ملکات	۳۲ آداب پرسش
	پرسش با محور انجام عمل برای رفع نیاز؛ پرسش با	

۱۵۰	الف) بررسی فضای گفتگو	۸۶	محور عمل
۱۵۱	ب) متن پرسش و پاسخ	۹۱	پرسش با محور توجه نفسانی
۱۵۳	ج) تحلیل پرسش و پاسخ‌ها و ارائه مدل	۹۲	پرسش با محور تدبیر
۱۶۳	د) تحلیل مدل		
۱۶۴	مدل گفتگوی عمران صابی با امام رضا علیه السلام		
۱۶۴	الف) بررسی فضای گفتگو		
۱۶۶	ب) متن پرسش و پاسخ‌ها		
	ج) تحلیل پرسش و پاسخ‌ها و تبیین مدل مربوط به آن		
۱۷۴	آن	۱۰۰	فصل سوم
	مدل پرسش‌های برپیه نصرانی	۱۰۱	روش‌های پرسش / ۹۵
۱۷۶	از امام صادق علیه السلام و هشام بن حکم	۱۰۹	پرسش‌های تصویری
۱۷۶	الف) بررسی فضای گفتگو	۱۱۰	ادوات پرسش‌های تصویری
۱۷۷	ب) متن پرسش و پاسخ‌ها	۱۱۲	پرسش‌های تصدیقی
	ج) تحلیل پرسش و پاسخ‌ها و تبیین مدل مربوط به آن	۱۱۳	ادوات پرسش‌های تصدیقی
۱۷۹	آن	۱۱۴	استفاده از تصور در پرسش‌های تصدیقی
۱۸۱	مدل خطبه فدکیه		همراهی پرسش‌های تصویری و تصدیقی
	قسمت اول: مناظره حضرت زهرا علیها السلام با مهاجرین		پرسش‌های بدون ادوات پرسشی
۱۸۱			
۱۸۵	قسمت دوم: مناظره حضرت زهرا علیها السلام با انصار		فصل چهارم
۱۹۰	پروزش کارایی	۱۱۷	مدل‌های استفاده از پرسش در تفکر
۱۹۰	روایت اول	۱۲۸	مورد اولب
۱۹۴	روایت دوم	۱۲۹	تحلیل و ارائه مدل
	بررسی روایات مربوط به تقویت مهارت‌های پرسش	۱۳۱	مورد دوم
۱۹۷		۱۳۲	تحلیل و ارائه مدل
	الف) روایاتی که ما را به منافع پرسش صحیح و ضررهای	۱۳۵	مورد سوم
۱۹۷	دوری از آن آگاه می‌سازند.	۱۳۶	تحلیل و ارائه مدل
	ب) روایاتی که شیوه‌های پرسش را به صورت مستقیم	۱۳۹	مورد چهارم
۲۰۱	به ما تعلیم می‌دهند.	۱۴۰	تحلیل و ارائه مدل
	ج) روایاتی که شیوه‌های پرسش را به صورت غیر مستقیم	۱۴۲	مورد پنجم
۲۰۴	به ما تعلیم می‌دهند	۱۴۳	تحلیل و ارائه مدل
	د) روایاتی که آداب پرسش را به ما گوشزد می‌کنند		
۲۲۲			فصل پنجم
			مدل‌های استفاده بهینه از پرسش / ۱۴۷
		۱۵۰	مدل مناظره هشام بن حکم با عمرو بن عبید

هـ (روایاتی که ما را با انواع پرسش آشنا می سازند
۲۲۲

کتابنامه/ ۲۲۷

نمایه/ ۲۳۱

www.ketab.ir

از آن هنگام که انسان با گریستن چشم به جهان می‌گشاید، در درون خود، به صورت ذاتی، می‌یابد که نیازمند است. در جستجوی کسی یا چیزی می‌گردد و می‌داند که با سرپرستی بیرونی، طعام و امنیت روزگار او تأمین می‌شود. اگر کودکی متولد شود و قدرت جستجو در او نباشد بی‌تردید نمی‌تواند زنده بماند. هر چند در آن هنگام ابزار این جستجو گریه است ولی بعدها همین گریه به صورت‌های دیگر خود را نشان می‌دهد.

سوال و پرسش، نمودی از آن جستجو است، همان گریه کودک، اعلام نیاز، تلاش برای استمرار حیات. با این تفاوت که با تقویت قوه تفکر و بلوغ نطق، جستجوهای انسان با تکلم و از همه مهم‌تر منطق او همراه می‌شود. تا جایی که سوال در انسان نمودی از نوع تفکر، علم، جهان‌بینی، درک، فهم و شعور او دارد.

با سوالات می‌توان منطق يك نفر را ارزیابی کرد و می‌توان قدر و قیمت هر کس را دانست. انسان می‌تواند با تحلیل سوالات خود، به شناخت خود نیز برسد. شناختی که نافع‌ترین معرفت‌ها و وسیله‌ای برای شناخت خداست. بنابراین لازم است اگر به موضوع سوال به

عنوان يك موضوع جاری در زندگی انسان اشاره می‌شود، آن را به عنوان آیتی بزرگ بدانیم. آیتی که با آن می‌توان:

- نیازهای خود و دیگران را شناخت و در صدد برطرف کردن آن برآمد.
- علم و آگاهی را برای خود و دیگران حاصل نمود.
- از درونیات خود و دیگران مطلع شد.
- راه هدایت را جستجو کرد و آن را به دیگران نشان داد.

و چه زیبا فرمود در آیات نورانی سوره مبارکه بلد:

﴿أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ* وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ* وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ﴾

آیا برای او دو چشم بپا قرار ندادیم؟، و یک زبان و دو لب، و آیا او را به راه خیر و شر هدایت نکردیم؟

کتاب حاضر در صدد است به قدر وسع و توان خود، به پرسش به عنوان يك موضوع ضروری در زندگی انسان پردازد و آن را با توجه به محورهای فوق، با استفاده از دو منبع ثقلین مورد توجه قرار دهد. بنابراین ضمن بررسی چپستی پرسش، به کارکرد آن در زندگی انسان و روش‌های بهره‌مندی صحیح از آن می‌پردازد. همچنین با بیان انواع آن و خاستگاهی که از نظر عناصر وجودی انسان دارد، به فرد قدرت می‌دهد تا بتواند با مدد سوال، نیازهای خود و راه‌های برطرف کردن آن را شناخته و نیازهای دیگران و راه‌های برطرف کردن آن نیازها را به آنها یادآور شود.

این توان همانند قوه نطق و تفکر، از اختصاصات متمایزکننده انسان نسبت به سایر موجودات است و نه تنها می‌تواند او را در مسیر هدایت یاری رساند، بلکه وجود آن برای هدایت ضروری است.